

چگونه به دارالفنون برسیم؟ چگونه دارالفنون به ما رسید؟

دارالفنون دیروز

دارالفنون امروز

مجید کاظمی

تا مدت‌ها این دانشگاه عنوان خاصی نداشت. «تعلیم‌خانه»، «معلم‌خانه»، «مدرسه نظامیه» و... عناوینی بود که در نامه‌نگاری‌های اداری کنایه به دانشگاه دارالفنون داشت. ولی تاسیس این فضای آموزشی و پرورشی باعث شد فکر ایجاد مدارس مدرنی چون «مدرسه ابتدائی رشدیه» تبریز، «مدرسه شوکتیه» بیرجند، «دبیرستان شوکتیه»، «مدارس دشت بیاض» نهبندان، سریشه، خوسف، «دبستان دخترانه شوکتی» و... به وجود بیاید. دارالفنون در روز یکشنبه ششم دی ماه ۱۲۳۰ سیزده روز پیش از قتل امیرکبیر و با حضور ناصرالدین شاه، میرزا آقاخان نوری صدراعظم جدید و گروهی از دانشمندان و معلمین ایرانی و اروپایی با ۳۰ نفر شاگرد رسماً گشایش یافت.

نمای تازه

امروز دارالفنون نه تنها گذر تاریخی است بلکه محلی برای آسایش و آرامش است. قدم گذاشتن در این محل بی‌نظیر تجربه‌ی جذابی است.

فارغ‌التحصیلان

از معدود تصاویر به جا مانده از دارالفنون که نشان می‌دهد فارغ‌التحصیلان با لباس‌های گوناگون در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند.

مختصرالحکما

غایب بزرگ

«میرزا تقی‌خان» چهل و سه ساله بود که به خواست «ناصرالدین‌شاه» با یگانه خواهر تنی‌اش «ملک‌زاده خانم» که آن موقع ۱۶ سال داشت ازدواج کرد. صدارت امیر ۳۹ ماه بیشتر طول نکشید و با دسیسه‌ی مادر شاه تبعید شد و بزرگترین غایب افتتاحیه دارالفنون لقب گرفت.

به نام امیر به کام لشکر نویس

«میرزا آقاخان نوری» ملقب به «اعتمادالدوله» با هدف از میان برداشتن تأثیرات مثبت امیرکبیر بر ایران به صدارت رسید. وی لشکر نویس یا وزیر لشکر در دوران فتحعلی‌شاه و محمدشاه بود و تابعیت انگلیسی داشت اما با شرط ناصرالدین‌شاه مبنی بر خارج شدن از تابعیت انگلیس به جای امیرکبیر رسید. از مهم‌ترین اتفاقات زمان صدراعظم جدید، وقوع جنگ کریمه در اروپا و جداسدن افغانستان از ایران بود.

ماجرای کجا شروع شد؟

تاریخ تاسیس دارالفنون سرشار از اتفاقات تلخ و شیرین است. داستان بلندپروازی‌ها و تنگ نظری‌ها. دارالفنون از ابتدا چایخانه سنگی داشت و کتابخانه مخصوص و آزمایشگاه علوم. گردآمدن همه اینها از اولین سفر امیر به روسیه آغاز گشت. آنجا که امیر عقب‌ماندگی ایران در آن سال‌ها را درک نمود.

۱۲۳۲

جسد یک خارجی که به دلیل بیماری فوت شده بود به‌وسیله دکتر پولاک و با حضور شاگردان کالبدشکافی شد و این اولین کالبدشکافی در ایران بود.

۱۲۳۰

دارالفنون با حضور ناصرالدین‌شاه و درباریان و نخستین شاگردان در ششم دی‌ماه ۱۲۳۰ افتتاح گردید. امیرکبیر سیزده روز بعد از افتتاحیه دارالفنون در حالی که به حمام منزلش در فین کاشان رفت تا به خیال خود آماده خبر خوش عفو شاه گردد به دست «علی‌خان حاجب‌الدوله» به شهادت رسید.

۱۲۲۹

نقشه دارالفنون توسط «میرزا رضاخان» مهندس تبریزی تهیه شد و «محمدتقی معمارباشی» به احداث آن مأمور گردید. جان داوود از طرف امیرکبیر مأمور شد تا برای به خدمت گرفتن معلم و استاد به دربار امپراتور اتریش برود. استادان اتریشی در حالی به تهران رسیدند که امیرکبیر برکنار شده بود و استقبال سردی از ایشان شد.

۱۲۱۵

امیرکبیر از «جان داوودخان»، مترجم نخست دولت ایران، خواست چند کتاب شناخته‌شده تاریخی، جغرافیایی و سیاسی را که خود برگزیده بود، به زبان فارسی برگرداند. این کتاب‌ها بر آگاهی امیر از بنیادهای علمی غربی افزود.

۱۲۰۷

اولین سفر «میرزاتقی‌خان» به روسیه و بازدید از مراکز علمی روسی ایده اولیه تاسیس مدارس آموزش عالی در ایران را در ذهن نوجوش پدید آورد. امیرکبیر در این زمان ۲۲ سال داشت.

ترمینال قارخانه

امام خمینی (ره)

موزه ۱۳ آبان (استاد صنعتی)

ساختمان مخابرات

متروی امام خمینی (ره)

باب همایون

میدان امام خمینی (ره)

ناصر خسرو

ناظم الطیار

ناصر خسرو

صور اسرافیل

و این گونه شد نهالی پدید

دارالفنون محلی برای تربیت مدیران آینده شد. از وکیل مجلس گرفته تا سفیر دولت. در این بین شخصیت های مهمی وجود داشتند که در شکل گیری و ادامه راه تاثیر گذار شدند.

رضاقلی خان هدایت

اولین ناظم دارالفنون که بعد از هیجده سال به ریاست مدرسه نائل گردید.

دکتر پولاک

معلم اتریشی طب، جراحی که اولین کتاب پزشکی به شکل نوین را تالیف کرد.

جان داودخان

پس از استقبال سرد از اساتید به درخواست امیر در تبعید به دیدار معلمین رفت.

ناصرالدین شاه

عامل اصلی برکناری صدراعظم لایقش حتی حاضر نشد برای افتتاحیه وی را دعوت کند.

علی قلی خان مخبرالدوله

کتابدار مدرسه که بعدها رییس دارالفنون و وزیر پست و تلگراف شد. ایشان فرزند رضاقلی خان هدایت بودند.

میرزا رضاخان

مهندس تبریزی که نقشه دارالفنون را بر اساس طرح عمارت سربازخانه ولیج انگلیس تهیه کرد.

عبدالغفار نجم الدوله

معلم ریاضی مدرسه و کسی که اولین نقشه دقیق تهران را ترسیم کرد.

عبدالرزاق بغایری

معلم ریاضی و جغرافیا و کسی که برای اولین بار قطب‌نمای قیله‌نمار ساخت.

۱۳۱۳

علی اصغر حکمت وزیر فرهنگ وقت در شمال و جنوب، عمارتی را بر آن افزود.

۱۳۰۸

ساختمان مدرسه به دستور «اعتمادالدوله» وزیر وقت معارف تخریب شد و «مارکف» مهندس روسی ساخته شد.

۱۲۸۵

آئین نامه مدرسه نوشته شد و براساس سیستم جدید، سال تحصیلی از شهریور ماه هر سال آغاز و تا خرداد ماه سال بعد پایان می‌یافت.

۱۲۶۵

«عیرالملوک» وزیر علوم با همکاری «امین السلطان» وزیر مالیه با خرید و تخریب خانه‌های ساکنان ضلع جنوبی مدرسه، تالار بزرگ نمایش را ساخت. در اصلی مدرسه در خیابان باب‌همایون بسته و دری به خیابان ناصر خسرو گشوده شد.

۱۲۳۶

فارغ‌التحصیلی اولین دانش‌آموختگان دارالفنون از این سال اتفاق افتاد. از آن میان اعتماد السلطنه به سمت ریاست دارالترجمه و مترجم مخصوص ناصرالدین شاه و همچنین وزیر انطباعات (چاپ و نشر) رسید.